

УДК 658.5:657.633.5

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖҮЙЕСІ

Қоқан Шапағат Жаңабайқызы

Kokanovas02@mail.ru

5В04121 - «Мемлекеттік аудит» мамандығының 1 курс студенті

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Ғылыми жетекші – э.ғ.к., доцент А.Е.Шахарова

Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы заңы» 2015 жылдың 12 қарашасында қабылданды.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы заңнамасына сәйкес:

1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, осы Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Қазақстан Республикасының мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан, сондай-ақ оның аумағынан тыс жерлерде әрекет ететін мемлекеттік аудит объектілеріне қолданылады.

3. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта өзге қағидалар белгіленсе, онда халықаралық шарттың қағидалары қолданылады.

Мемлекеттік аудит – мемлекеттік аудит объектілерінің мемлекеттік жоспарлау жүйесі құжаттарында олардың алдына қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу жөніндегі қызметтерін, көрсетілетін мемлекеттік қызметтер, кадрлық, қаржы, табиғи және өзге ресурстарды басқаруын, сондай-ақ мемлекеттік аудит объектілерінің қызметін жетілдіруге бағытталған басқару процестерін оңтайландыру бойынша қабылданатын шараларды функционалдық талдау, бағалау және тексеру, сондай-ақ қорытындысы бойынша осы Заңның 22-бабында көзделген құжаттарды жасай отырып, мемлекеттік орган және квазимемлекеттік сектор субъектілері қызметінің экномиканың жеке саласының немесе мемлекеттік басқару саласының дамуына ықпалын кешенді және объективті бағалау.

Мемлекеттік аудиттің мақсаты тәуекелдерді басқару жүйесі негізінде мемлекеттік аудит объектісін басқарудың және мемлекеттік қаражатты, мемлекеттің және квазимемлекеттік сектордың активтерін пайдаланудың тиімділігін арттыру болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік аудит сыртқы және ішкі мемлекеттік аудит болып бөлінеді.

Сыртқы мемлекеттік аудит – халықтың өмір сүру жағдайлары сапасының серпінді өсуін және елдің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ұлттық ресурстардың (қаржылық, табиғи, өндірістік, еңбек, ақпараттық) тиімді және заңды пайдаланылуын бағалау, тексеру.

Ішкі мемлекеттік аудит – мемлекеттік органның мемлекеттік жоспарлау жүйесі құжаттарында көзделген тікелей және түпкілікті нәтижелерге қол жеткізуін, қаржылық және басқарушылық ақпараттың сенімділігі мен дәйектілігін; басқару қызметі мен процестерінің тиімділігін, көрсетілетін қызметтердің сапасын, активтердің сақталуын және Қазақстан Республикасының бюджет және өзге де заңнамасының, сондай-ақ мемлекеттің қаржы қаражаты мен активтерінің пайдаланылуын регламенттейтін нормативтік құқықтық және құқықтық актілер талаптарының сақталуын тәуелсіз және объективті бағалау, тексеру және талдау.

Мемлекеттік аудит мынадай типтерге бөлінеді:

1) қаржылық есептілік аудиті – аудит объектісінің қаржылық есептілігінің, есепке алу жүйесінің және қаржылық жағдайының дұрыстығын, негізділігін бағалау;

2) тиімділік аудиті – аудит объектісінің қызметін үнемділік, өнімділік және нәтижелілік тұрғысынан бағалау және талдау;

3) сәйкестік аудиті – аудит объектісінің Қазақстан Республикасының бюджет және өзге заңнамасының, қаржы қаражатын және мемлекет активтерін пайдалануды регламенттейтін нормативтік және құқықтық актілердің талаптарын сақтауын, сондай-ақ оның қызметін бағалау, тексеру.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау жүйесін мемлекеттік реттеуді Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі, Есеп комитеті және ішкі аудит жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады.

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының жүйесін:

1) мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың жоғары органы болып табылатын Есеп комитеті;

2) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары (бұдан әрі – тексеру комиссиялары);

3) ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті орган;

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ішкі аудит қызметін қоспағанда, орталық мемлекеттік органдардың, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының ішкі аудит қызметтері;

5) көзделген штат саны шеңберінде бірінші басшының қалауы бойынша құрылатын орталық мемлекеттік органдар ведомстволарының ішкі аудит қызметтері;

6) штат саны шеңберінде бірінші басшының ұйғаруы бойынша құрылатын, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің ведомстволық бағынысты аумақтық органдарының ішкі аудит қызметтері құрайды.

Тағыда қоса кетсек, Есеп комитеті және есеп комиссиялары сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың уәкілетті органдары болып табылады.

Ішкі аудит жөніндегі уәкілетті орган және ішкі аудит қызметтері ішкі мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдары болып табылады.

Ішкі аудит қызметтері дербес заңды тұлғалар болып табылмайды.

Қолданылған сілтемелер тізімі

1. «Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V Заңы (2020.01.01. берілген өзгерістер мен толықтырулармен) https://online.zakon.kz/m/Document/?doc_id=32286818#pos=1;-33&sel_link=1004828178